

Geure buru digitalaren jabe

Pixabay

Jon Etxeberriaren iritzi-artikulu bat oinarri hartuta, subiranotasun digitalak zein garrantzia duen jakingo dugu. Hortik abiatuta, testuetan gure arrastoa uzten ikasiko dugu, eta bitartekotza-jarduera bat egingo dugu.

Sekuentzia honetan, hau egin dezakezu:

- Iritzi-artikulua sakon ulertu.
- Modalizazio-baliabideei erreparatu, eta horiek erabiltzen trebatu.
- Bitartekotza-jarduera bat, irakurritakoa ulergarri egiteko beste batzuei.

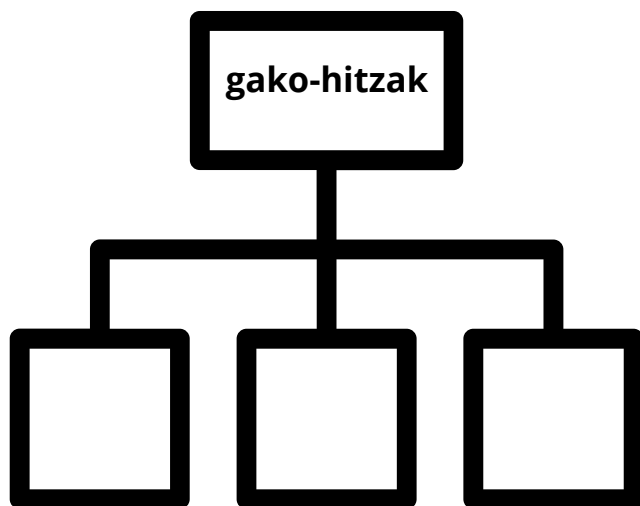
Irakurri aurretik

1. Hitz hauekin, zer besterik?

Ariketa hau etxean egin dezakezu. Irakurri kontzeptu-zerrenda, eta idatzi, taldeko foroan, pare bat lerrotan, zeri buruzkoa izango den jarraian irakurriko duzuen testua.

TALDEAN

- Autonomia
- Menpekotasuna
- Azpiegitura digitalak
- Datuak
- Plataforma teknologikoak
- Ameriketako Estatu Batuak (AEB)
- Europako Batzordea
- Araudia
- Neurriak
- Inbertsioa

Irakurri ikaskideen laburpenak. Egizue solasaldi dinamikoa foroan, guztion ekarpenei buruzko iritzia emanda.

Irakurri bitartean

2. Bada hausnartzeko gaia

Ariketa hau etxean egin dezakezu. Irakurri iritzi-artikulua, eta erantzun hurrengo orrialdeko galderei.

Subiranotasun digitala

Subiranotasun digitala herrialde edo eskualde batek kanpoko eragileen menpekotasunik gabe bere azpiegitura, datu, teknologia eta arau digitalak modu autonomoan kontrolatzeko duen gaitasuna da.

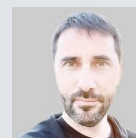
Horretarako, baliabide teknologiko eta ekonomiko handiak behar dira, eta mundu-mailan oso herrialde gutxi dituzte. Europa ez dago horien artean, eta, beste zenbait arlotan gertatu den bezala, atzean geratu da esparru honetan ere.

AEBetako plataforma teknologiko handiekiko menpekotasuna erabatekoa da. Enpresa horiek azpiegitura digital estrategikoak eta eguneroko tresna digital garrantzitsuenak kontrolatzen dituzte, datu-kopuru izugarriak metatzen dituzte eta eragin zuzena eta erabakigarria dute enpresa, erakunde eta gizarte osoaren funtzionamenduan.

Egoera horren aurrean, Europako Batzordeak azken hilabeteetan plataforma handien aurkako ofentsiba indartu du. Adimen artifizialeko sistemak entrenatzeko edukiak baimenik gabe erabiltzeari buruzko ikerketak zabaltu ditu, milioika euroko isunak ezarri ditu publizitate digitaleko praktika antilehiakorrenatik, datu pertsonalen erabilera intentsiboan oinarritutako negozio-ereduak aldatzera behartu ditu, sare sozialetako gardentasun-betebeharrak ez betetzeagatik zigorrak ezarri ditu, eta neurriak hartu ditu lehia eta erabiltzaileen aukeratzeko askatasuna babesteko.

Neurri horiek teknologia modu arduratsuan erabiltzera bideratuta daude, baina ez diote arazoaren muinari erantzuten. Benetako erronka plataforma eta tresna propioak garatzea da, menpekotasuna murrizteko, eta horrek inbertsio handiak eta epe luzeko politika estrategiko eta bateratuak eskatzen ditu. Bitartean, kanpo-eragileen erabakien menpe jarraituko du Europak ezinbestekoak diren tresna digitalei dagokienez, eta gaur egungo mundu testuinguruan, zalantzarik gabe, arrisku handiko egoera da hori.

(moldatua)

Jon Etxeberria

Goiena. Zu hemen zaude

BAKARKA

1. Zer da subiranotasun digitala, testuaren arabera?

- a) Herrialde batek bere azpiegitura eta datuak autonomiaz kontrolatzeko gaitasuna.
- b) Herrialde batek sare sozial guztiak kontrolatzeko gaitasuna.
- c) Herrialde batek Internet globala zuzentzeko eskubidea.

Zertan oinarritu zara erantzun hori emateko? Testuaren 1. paragrafoan eman du definizioa.

2. Zer egoeratan dago Europa?

- a) Beste herrialde batzuen menpekotasun handia du.
- b) Subiranotasun digital osoa du.
- c) Teknologia digitalean munduko liderra da.

Zertan oinarritu zara erantzun hori emateko? _____

3. Zer kontrolatzen dute AEBko plataforma teknologiko handiek?

- a) Sare sozialak, ez besterik.
- b) Azpiegitura digital estrategikoak eta tresna digital nagusiak.
- c) Europako erakunde publikoak.

Zertan oinarritu zara erantzun hori emateko? _____

4. Zergatik ez dira nahikoa Europak horren aurrean hartu dituen neurriak?

- a) Arazoaren muinari erantzuten ez diotelako.
- b) Legezkoak ez direlako.
- c) Erabiltzaileek onartzen ez dituztelako.

Zertan oinarritu zara erantzun hori emateko? _____

5. Zein da benetako irtenbidea?

- a) Plataforma handiak zigortzea.
- b) Plataforma eta tresna propioak garatzea.
- c) Teknologia digitalaren erabilera murriztea.

Zertan oinarritu zara erantzun hori emateko? _____

6. Zein arrisku dago gaur egungo egoeran?

- a) Europak tresna digital gehiegi erabiltzea.
- b) Kanpoko eragileek erabakien menpe egotea.
- c) Europak araudi gehiegi izatea.

Zertan oinarritu zara erantzun hori emateko? _____

7. Zer jarrera du idazleak?

- a) Neutrala.
- b) Kritikoa.
- c) Baikorra.

Zertan oinarritu zara erantzun hori emateko? _____

Hurrengo eskolan elkartzen zaretenean, alderatu erantzunak ikaskideren batekin. Egiaztatu erantzun zuzenak 8. orrialdean.

Irakurri ondoren

TALDEAN

3. Esan eta adierazi

Hortaz, idazleak jarrera kritikoa agertu du. Azter dezagun testua, jarrera hori zertan islatu den ikusteko.

Binaka, irakurri testuko esaldiak, azpimarratu idazlearen balorazioa adierazten duen pasartea, eta azaldu zer esan nahi duen.

AEBko plataforma teknologiko handiekiko menpekotasuna **erabatekoa** da.

Azpimarratu egin du zein handia den menpekotasuna

Europa ez dago horien artean, eta (...) atzean geratu da esparru honetan ere.

Enpresa horiek (...) eragin zuzena eta erabakigarria dute enpresa, erakunde eta gizarte osoaren funtzionamenduan.

Neurri horiek teknologia modu arduratsuan erabiltzera bideratuta daude, baina ez diote arazoaren muinari erantzuten.

Benetako erronka plataforma eta tresna propioak garatzea da.

... eta gaur egungo mundu testuinguruan, zalantzarik gabe, arrisku handiko egoera da hori.

Erantzunak 8. orrialdean daude.

EGILEA TESTUAN (MODALIZAZIOA)

Hitz egiten edo idazten dugunean, esaten dugunaz gain, normalean, **jarrera, iritzia, balorazioa... adierazten ditugu**. Ez da gauza bera informazio bat **modu neutroan** ematea eta informazio horri buruzko **iritzi bat, ziurtasuna/zalantza, balorazioa...** eranstea. Horixe deritzo **modalizazioa**.

Adibidez:

1. Esaldi neutroa → *Film luzea da.*

2. Esaldi modalizatua → *Filma luzeegia da.*

Bigarren esaldian, hiztunak ez du datua bakarrik ematen; **iritzi negatiboa** ere adierazten du. *Luzeegia* hitzak balorazioa adierazten du.

1. Esaldi neutroa → *Bilera bihar izango da.*

2. Esaldi modalizatua → *Bilera ziurrenik bihar izango da.*

Bigarren esaldian, hiztuna ez dago erabat ziur. *Ziurrenik* hitzak **zalantza** adierazten du.

1. Esaldi neutroa → *Israelek Gazan eragindako kalteak begi-bistakoak dira..*

2. Esaldi modalizatua → *Israelek Gazan eragindako sarraskia begi-bistakoa da..*

Bigarren esaldian, *sarraskia* hitza aukeratu izanak **intentsitatea handitzen du**.

TALDEAN

4. Sar gaitezen testuan

Hona hemen testutik atera daitezkeen hainbat esaldi tonu neutroan emanda. Berridatzi, binaka, zeuen ukitua emanda; horretarako, aukeratu zertan izango den ukitu hori.

1. iritzi negatiboa/positiboa

2. zalantza

3. ziurtasuna

4. intentsitatea

1. Europak menpekotasuna du AEBko plataforma teknologikoekin.

Europak menpekotasun **handiegia** du AEBko plataforma teknologikoekin. (1)

2. Europak ez du subiranotasun digitalik lortu.

3. Plataforma handiek eragina dute gure gizartean.

4. Europako Batzordeak neurriak hartu ditu.

5. Egoera honek arriskuak ditu.

Erantzun-adibideak 8. orrialdean daude.

TALDEAN

5. Biren artean

Bitartekotza-jarduera prestatuko duzue binaka: “Subiranotasun digitala” testua egoera berrira eramatea. Binaka, irakurri egoera, eta osatu koadroak.

A egoera

Batxilergoko ikasle-talde batek hitzaldi labur bat prestatu behar subiranotasun digitalari buruz, baina ez dute testua ulertzeko adinako ezagutzarik.

Idatzi 200 hitz inguruko azalpena.

B egoera

Eskolako guraso-elkarteko kidea zara, eskolan gaiari buruzko erabakiak hartu behar dituzte, eta guraso-elkartekook artikuluan esaten direnak kontuan izateko eskatu nahi diozue zuzendaritzari.

Idatzi 200 hitz inguruko azalpena.

IDEIA NAGUSIAK GEURE HITZETAN

Idea nagusiak	Nola esango nuke neure hitzekin?

HARTZAILEAREN EZAUGARRIAK

Zer (ez) dakite gaiari buruz?	Nolako hizkera erabili behar dugu?	Zer azpimarratu behar dugu?

6. Bitartekotza-jarduera

Ariketa hau etxean egin dezakezu. Ikaskidearekin hartutako erabakiak kontuan hartuta, prestatu zure testuaren eskema; gogoratu: ideia bat, paragrafo bat.

Hartu kontuan bitartekotza-jarduera egiteko baldintzak, eta idatzi lehen zirriborroa.

- Sortu 200 bat hitzeko testua.
- Ez kopiatu hitzez hitz jatorrizko testuaren pasarteak.
- Azaldu argi testuko ideiak.
- Erabili hizkera egokia, hartzaileak kontuan hartuta.

Bidali zirriborroa taldekideari, eta jaso harena. Irakurri, eta eman feedbacka, galdera hauei erantzunda:

- Ulertzen da testua?
- Egokia da hartzailearentzat?
- Ideia nagusiak ageri dira?
- Zer hobetu daiteke?

Ariketa hau etxean egin dezakezu. Jasotako feedbacka aintzat hartuta, idatzi behin betiko bertsioa.

chatGPT

Bidali testua irakasleari, hark iritzia eman diezazun.

ERANTZUNAK

2. Bada hausnartzeko gaia

- 1.- **a justifikazioa:** testuaren hasieran azaltzen da subiranotasun digitala dela herrialde batek bere azpiegitura, datuak eta teknologia modu autonomoan kontrolatzeko duen gaitasuna.
- 2.- **a justifikazioa:** egileak azaltzen du Europa beste herrialde batzuen menpe dagoela arlo digitalean, batez ere AEBko plataforma handien menpe.
- 3.- **b justifikazioa:** testuaren arabera, plataforma horiek azpiegitura digital estrategikoak eta eguneroko tresna digital nagusiak kontrolatzen dituzte.
- 4.- **a justifikazioa:** egilearen arabera, neurri horiek ez diote arazoaren muinari erantzuten; hau da, ez dute mendekotasuna desagerrarazten.
- 5.- **b justifikazioa:** testuak dio benetako erronka dela plataforma eta tresna digital propioak garatzea.
- 6.- **b justifikazioa:** Europak kanpo-eragileen erabakien menpe jarraitzen duela dio testuak, eta hori arrisku handikoa dela azpimarratzen du.
- 7.- **b justifikazioa:** egileak jarrera kritikoa erakusten du, "arrisku handiko egoera" eta halako adierazpenak erabiliz.

3. Esan eta adierazi

- Europa ez dago horien artean, eta (...) **atzean geratu da** esparru honetan ere. → Europak egoera txarra duela adierazten du.
- Enpresa horiek (...) eragin **zuzena eta erabakigarria** dute enpresa, erakunde eta gizarte osoaren funtzionamenduan. → Plataforma handien boterea oso handia dela azpimarratzen du.
- Neurri horiek teknologia modu arduratsuan erabiltzera bideratuta daude, baina **ez diote arazoaren muinari erantzuten**. → Hartutako neurriak ez direla nahikoak dio.
- **Benetako erronka** plataforma eta tresna propioak garatzea da. → Irtenbide nagusia zein den nabarmendu nahi du.
- ... eta gaur egungo mundu testuinguruan, **zalantzarik gabe, arrisku handiko** egoera da hori. → Egoera zein larria den irmotasunez adierazi du.

4. Sar gaitzeen testuan (adibidez)

1. Europak menpekotasun **handiegia** du AEBko plataforma teknologikoekin. (iritzi negatiboa)
2. **Argi dago** Europak ez duela subiranotasun digitalik lortu. (ziurtasuna)
3. Plataforma handiek eragin **zuzena** dute gure gizartean. (intentsitatea)
4. Europako Batzordeak neurri **apalak** hartu ditu. (iritzi negatiboa)
5. Egoera honek arrisku **handi** eta **kezkagarriak** ditu. (intentsitatea → *handi*; iritzi negatiboa → *kezkagarriak*)

HIZTEGI LAGUNGARRIA

Menpekotasuna erabatekoa da. Beharra osoa da; haiek gabe, ez dago ezer egiterik.

Datu-kopuru izugarriak metatzen dituzte. Datu asko pilatzen dituzte.

Eragin erabakigarria dute. Enpresa eta erakundeek lana enpresa horien mende daude.

Gardentasun-betebeharrak. Gauzak begi-bistara egiteko beharrak.

Arazoaren muina. Arazoaren zatirik barnekoena, garrantzitsuenak.